

XOTIN-QIZLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING O‘ZIGA XOS YO‘NALISHLARI

Rafiyeva Madina Husinovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti “Iqtisodiy tahlil va statistika” kafedrası

o‘qituvchisi, mustaqil tadqiqotchi

E-mail: rafiyevamadina292@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning o‘ziga xos yo‘nalishlari tahlil qilingan. Tadqiqotda ayollar biznesini qo‘llab-quvvatlashning iqtisodiy, ijtimoiy, institutsional va raqamli jihatlari yoritilgan. Shuningdek, moliyaviy imkoniyatlar, ta’lim va kasbiy tayyorgarlik, raqamli iqtisodiyot va davlat qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining roli ilmiy asosda baholangan. Natijada xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning asosiy strategik yo‘nalishlari bo‘yicha xulosalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: xotin-qizlar tadbirkorligi, gender tenglik, kichik biznes, raqamli iqtisodiyot, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, innovatsiya, bandlik.

Kirish.

Bugungi globallasuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida xotin-qizlarning tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etilishi mamlakatlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim omil sifatida e’tirof etilmoqda. Xotin-qizlar tadbirkorligi nafaqat iqtisodiy o‘shiga xizmat qiladi, balki yangi ish o‘rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish hamda jamiyatda gender tenglikni ta’minlashda ham muhim rol o‘ynaydi. Shu jihatdan, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning o‘ziga xos yo‘nalishlarini o‘rganish dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasida ham so‘nggi yillarda ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, ularni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, kasb-hunar va biznes ko‘nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, biznes muhitini yaxshilash bo‘yicha bir qator davlat dasturlari joriy etilgan. Bu jarayonda Oila va xotin-qizlar qo‘mitasi va boshqa tegishli tashkilotlarning faoliyati muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunga qaramay, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda ayrim muammolar ham mavjud bo‘lib, ular moliyaviy resurslarga kirishdagi cheklovlar, biznes yuritish bo‘yicha bilim va ko‘nikmalar yetishmasligi, ijtimoiy stereotiplar hamda infratuzilma bilan bog‘liq masalalar bilan izohlanadi. Ushbu omillar ayollarning tadbirkorlik salohiyatidan to‘liq foydalanishiga to‘sqinlik qilmoqda.

Mazkur ilmiy maqolaning maqsadi xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning o‘ziga xos yo‘nalishlarini aniqlash va ularning samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotda iqtisodiy tahlil, tizimli yondashuv va solishtirma metodlardan foydalaniladi. Natijalar esa xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Asosiy qism.

Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning o‘ziga xos yo‘nalishlari ko‘p qirrali bo‘lib, ular iqtisodiy, ijtimoiy, institutsional va texnologik omillar bilan chambarchas bog‘liqdir. Ushbu yo‘nalishlarni to‘g‘ri aniqlash va rivojlantirish ayollarning biznes faoliyatidagi ishtirokini kengaytirish hamda ularning iqtisodiy faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Birinchi yo‘nalish moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish bilan bog‘liq. Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda eng muhim omillardan biri bu boshlang‘ich kapital va moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatidir. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, ko‘plab ayollar biznesni boshlashda kredit olishdagi murakkabliklar, garov ta‘minoti yetishmasligi va yuqori foiz stavkalari bilan duch keladi. Shu sababli imtiyozli kreditlar, grantlar va mikromoliyalashtirish dasturlarini kengaytirish zarur.

Ikkinchi yo‘nalish ta‘lim va kasbiy tayyorgarlikni rivojlantirishdir. Xotin-qizlarning tadbirkorlik faoliyatida muvaffaqiyat qozonishi ularning biznes yuritish, marketing, moliyaviy rejalashtirish va boshqaruv ko‘nikmalariga bog‘liq. Shu bois biznes treninglar, seminarlar va inkubator dasturlarini kengaytirish muhim ahamiyatga ega. Bu borada Oila va xotin-qizlar qo‘mitasi hamda Savdo-sanoat palatasi tomonidan amalga oshirilayotgan o‘quv dasturlari ijobiy natijalar bermoqda.

Uchinchi yo‘nalish raqamli iqtisodiyot va texnologiyalardan foydalanishdir. Elektron tijorat, onlayn savdo platformalari va ijtimoiy tarmoqlar ayollarga uy sharoitida ham biznes yuritish imkonini beradi. Bu ayniqsa qishloq hududlarida istiqomat qiluvchi xotin-qizlar uchun katta imkoniyat yaratadi. Raqamli texnologiyalar xarajatlarni kamaytirish va bozorga tez chiqish imkoniyatini oshiradi.

To‘rtinchi yo‘nalish ijtimoiy muhit va gender tenglikni ta‘minlash bilan bog‘liq. Ayrim hududlarda mavjud stereotiplar ayollarning tadbirkorlik faoliyatiga kirishiga to‘sqinlik qiladi. Shu sababli jamiyatda ayollarning iqtisodiy faolligini qo‘llab-quvvatlash, ularning biznesdagi rolini oshirish bo‘yicha targ‘ibot ishlari muhim hisoblanadi. Oila va ish faoliyatini uyg‘unlashtirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish ham dolzarb masaladir.

Beshinchi yo‘nalish institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini kuchaytirishdir. Davlat tomonidan yaratilayotgan dasturlar, imtiyozlar va loyihalar xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Biroq ularning samaradorligini oshirish, hududlar kesimida bir xil ishlashini ta‘minlash va byurokratik to‘siqlarni kamaytirish muhim vazifalardan biridir.

Umuman olganda, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning o‘ziga xos yo‘nalishlari bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, ularning kompleks rivojlanishi ayollarning iqtisodiy faolligini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa.

Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning o‘ziga xos yo‘nalishlarini o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, ushbu soha mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida muhim o‘rin tutadi. Ayollarning tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etilishi iqtisodiy o‘rishni jadallashtiradi, yangi ish o‘rinlarini yaratadi hamda aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari asosida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish bir nechta asosiy yo‘nalishlar orqali amalga oshirilishi aniqlandi. Jumladan, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish, ta‘lim va kasbiy tayyorgarlikni oshirish, raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan keng foydalanish, ijtimoiy muhitni yaxshilash hamda institutsional mexanizmlarni kuchaytirish eng muhim yo‘nalishlar hisoblanadi.

Shuningdek, Oila va xotin-qizlar qo‘mitasi tomonidan amalga oshirilayotgan dasturlar ayollarning biznesga kirib kelishini qo‘llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq ushbu mexanizmlarni yanada takomillashtirish, hududiy qamrovini kengaytirish va samaradorligini oshirish zarur.

Umuman olganda, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Yuqoridagi yo‘nalishlarning uyg‘un rivojlanishi ayollarning iqtisodiy faolligini oshiradi, ularning jamiyatdagi o‘rnini mustahkamlaydi hamda milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. World Bank (2023). Women, Business and the Law 2023. Washington, DC. <https://www.worldbank.org/en/publication/women-business-and-the-law>.
2. UN Women (2022). Gender Equality and Women’s Economic Empowerment. <https://www.unwomen.org/en>.
3. OECD (2022). SME and Entrepreneurship Outlook 2022. Paris. <https://www.oecd.org/cfe/smes/oecd-sme-and-entrepreneurship-outlook.htm>.
4. International Labour Organization (ILO) (2021). Women and Men in the Informal Economy. <https://www.ilo.org>.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari (2020–2024). Xotin-qizlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha hujjatlar. <https://lex.uz>.